

UGDYMO PLĖTOTĖS CENTRAS

Metodinė medžiaga

*Pagrindinio ugdymo tautinių mažumų gimtųjų kalbų
programai įgyvendinti*

**Lenkų kalbos pamokų
Kaip parašyti laišką? ciklo pavyzdys. 5 kl.**

Parengė:

Liucina Jaglinska, Vilniaus S. Konarskio mokyklos mokytoja ekspertė

Ana Jasinska, Vilniaus Jono Pauliaus II gimnazijos mokytoja ekspertė

2010 m.

Lenkų kalbos pamokų ciklo 5 klasei pavyzdys

Tema: Kaip parašyti laišką?

Trijų pamokų ciklo tikslas parašyti laišką. Mokiniai jau ketvirtoje klasėje yra kūrę trumpus laiškėlius, skirtus konkrečiam adresatui. Penktoje klasėje dirbdami su lenkų kalbos vadovėlių A. *Jasińska, L. Jaglińska Pamėgti gramatiką Šviesa 2005* rašė sveikinimus klasės draugui iš įsivaizduojamos kelionės, su mokiniais aptarta kreipinio raiška, kalbos etiketas.

Šis pamokų ciklas sietinas su Bendrųjų programų šiais gebėjimais:

1. Kalbėjimas ir klausymas

1.1. Nurodyti aiškiai išreikštus autoriaus tikslus (informuoti, sudominti, įtikinti). Suformuluoti klausomo teksto temą, tiesiogiai išreikštą pagrindinę mintį.

2. Skaitymas, literatūros ir kultūros pažinimas

2.1.B. Interpretuoti skaitomus tekstus: paaiškinti nesudėtingas netiesiogiai pasakytas mintis, grožiniame kūrinyje vaizduojamas situacijas, remiantis patirtimi.

3. Rašymas

3.1 Rašyti atsižvelgiant į tikslą, situaciją, adresatą.

3.1.A. Pasirinkti kalbinę raišką atsižvelgiant į komunikavimo situaciją (oficiali, neoficiali) ir adresatą (pažįstamas, nepažįstamas, bendraamžis, vyresnis).

3.1.B. Savarankiškai parašyti asmeninį laišką

3.1.D. Adresatui pateikti tvarkingą, įskaitomą rašto darbą.

3.1.E. Taikyti pagrindines ortografijos ir skyrybos taisykles.

3.2. Rašyti taisyklinga ir stilinga kalba: daugeliu atvejų tinkamai taikyti išmoktas rašybos, skyrybos, gramatikos taisykles; siekti mintis formuluoti tiksliai ir aiškiai.

3.3. Sąmoningai rašyti taikant strategijas ir žinias apie rašymo procesą. Apmąstyti rašymo veiklą ir planuoti mokymąsi.

Integracija su kitais dalykais

Pamokų ciklą galima integruoti su lietuvių kalbos Bendrųjų programų gebėjimais:

Skaitymas

3.1.2. Daryti išvadas (interpretuoti tekstus): paaiškinti nesudėtingas netiesiogiai pasakytas mintis, grožiniame kūrinyje vaizduojamas situacijas, užuominas, remiantis teksto medžiaga ir patirtimi.

Rašymas

4.1. Rašyti atsižvelgiant į tikslą, situaciją, adresatą.

4.1.1. Pasirinkti kalbinę raišką atsižvelgiant į komunikavimo situaciją (oficiali, neoficiali) ir adresatą (pažįstamas, nepažįstamas, bendraamžis, vyresnis).

4.1.2. Siekiant informuoti rašyti nurodytos paskirties informacinius tekstus (pvz., kvietimą, sveikinimą, skelbimą, reklaminę žinutę) nurodytam adresatui.

Pirmoje – antroje ciklo pamokose pamokoje bus rengiamasi rašyti laišką, klausydami garso įrašo mokiniai įvardys klausomo teksto temą, pasidalins išpūdžiais. Mokiniai skaitys literatūrinį laišką, aptars laiško adresatą, formą, nagrinės turinį, susipažinę su kalbos etiketo laišku reikalavimais taikys konstrukcijas išvardytiems adresatams. Gebės sukurti mandagaus pasisveikinimo ir atsisveikinimo formuluotes, trumpą laiškėlį nurodytam adresatui – mokytojui.

Paskutinis ciklo etapas uždavinių paskirstymas ruošdamiesi rašyti laišką konkrečiam adresatui. Antroje pamokoje bus redaguojami, taisomi laiško juodraščiai. Trečioje pamokoje mokiniai perrašys darbą iš juodraščio į švarraštį.

Temat: „Ludzie listy piszą”. Sztuka pisania listów

Cele:

- kształcenie umiejętności redagowania listu
- uczeń odróżnia list od innych formy wypowiedzi
- uczeń używa nagłówków i formuł pożegnalnych w zależności od adresata

Metody i formy pracy:

1. pogadanka
2. problemowa
3. ćwiczenia

Środki dydaktyczne/materiały pomocnicze: A. Jasińska, L. Jaglińska *Polubić gramatykę* Świesa 2005 podręcznik do nauczania języka polskiego dla klasy 5, ilustracje znaczków pocztowych

Tok lekcji:

1. *Lekcja się zaczyna od wysłuchania piosenki „Skaldów” „Medytacje wiejskiego listonosza”*
2. *Nauczyciel pyta uczniów, czy domyślają się, jaki będzie temat lekcji. Temat, pierwszy wers piosenki: Ludzie listy piszą zostaje zapisany na tablicy.*
3. *Uczniowie otrzymują kartki z wierszem J. Tuwima „List do dzieci”. Uważnie czytają tekst.*

List do dzieci

Drogie dzieci! W tym liściku

O jedno was proszę:

Żebyście się co dzień myły,

Bo brudnych nie znoszę.

Czy pod studnią, czy na misce,

W rzece, czy w sadzawce –

Ale myć się! Bo przyjadę

I sam wszystko sprawdzę!

Myć się, dzieci, myć do czysta,

Chłopcy i dziewczynki,

Bo inaczej powiem, żeście

Nie dzieci, lecz świnki!

Trzeć się mydłem, gąbką, szczotką,

W misce, w nurtach rzeczki!

Bądźcie czyste!

Z poważaniem

Autor tej książeczki

4. Pogadanka na temat przeczytanego utworu:
 - a. Kto jest nadawcą listu?
 - b. Kto jest odbiorcą listu?
 - c. Z jaką prośbą zwraca się nadawca?
 - d. Czym uzasadnia swą prośbę?
 - e. Jakie rady i wskazówki adresuje dzieciom?
5. Zastanowienie się nad tym, jakich informacji w tym wierszu zabrakło, aby go wysłać. Powyższa pogadanka prowadzi do wniosku, iż list ma specyficzny, tylko jemu właściwy układ.

Schemat listu jest umieszczony w podręczniku strona 148 (A. Jasińska, L. Jaglińska *Polubić gramatykę* Šviesa 2005). Można również na tablicy umieścić planszę na podstawie schematu z podręcznika.

6. Uczniowie zostają podzieleni na 6 czteroosobowych zespołów. Każdy uczeń otrzymuje znaczek pocztowy i musi znaleźć swą grupę dopasowując tematykę znaczka. Proponuję poniższe:
- Mosty w Polsce
 - Pekin 2008
 - Stolice państw Unii Europejskiej
 - Zjawiska meteorologiczne
 - Historia polskiej fotografii
 - Wielcy polscy kompozytorzy XX wieku

(Załącznik 1)

7. Wykonanie ćwiczenia 1 ze strony 149 (A. Jasińska, L. Jaglińska *Polubić gramatykę* Šviesa 2005).

Pisząc list, innych zwrotów użyjesz do osób w Twoim wieku, a innymi się posłużysz zwracając się do osób starszych. Nie możesz jednakowo się zwrócić do bliskiej koleżanki i do dalszej sąsiadki. Podane nagłówki oraz formuły końcowe umieść w odpowiednich rubrykach tabeli.

Szanowny Panie! Najdrożsi Rodzice! Kochany Bartku! Drogi Kamilu! Kochani Dziadkowie! Droga Pani! Najmilsza Mamusiu! Szanowni Państwo! Cześć Doroto! Serdeczne pozdrowienia i uściski dłoni; Ściskam Was bardzo czule; Serdeczne pozdrowienia dla Obojga Państwa; Łączę pozdrowienia; Zasyłam dla Państwa najlepsze życzenia; Z wyrazami najgłębszego szacunku; Pozdrawia Cię życzliwa zawsze Marta; Całuję Was wiele razy i ślę tysiąc dobrych myśli; Całuję Was wielokrotnie i do zobaczenia; Całuski dla całej Rodzinki.

Każda grupa otrzymuje zadanie:

- I grupa – wypisują nagłówki stosowane do przyjaciół
 - II grupa – wypisują nagłówki stosowane do osób bliskich
 - III grupa – wypisują nagłówki stosowane do osób starszych, mniej znanych
 - IV grupa – wypisują formuły końcowe stosowane do przyjaciół
 - V grupa – wypisują formuły końcowe stosowane do osób bliskich
 - VI grupa – wypisują formuły końcowe stosowane do osób starszych, mniej znanych
8. Każdy zespół prezentuje wyniki swej pracy, wybrane przykłady wpisując do schematu umieszczonego na tablicy.

	Do przyjaciół	Do osób bliskich	Do osób starszych, mniej znanych
Nagłówki
Formuły końcowe

9. Uczniowie wykonują ćwiczenie 2 ze strony 149 (A. Jasińska, L. Jaglińska *Polubić gramatykę* Šviesa 2005). Podaj po trzy (może być więcej) przykłady nagłówek listów, w których adresatami są:

- I grupa – rodzice;
- II grupa – wujek;
- III grupa – wychowawca klasy;
- IV grupa – kolega poznany nad morzem;
- V grupa – młodsza siostra;
- VI grupa – najbliższa przyjaciółka bądź przyjaciel.

10. Po wykonaniu ćwiczenia uzupełniają schemat (punkt 8.)

11. Grupy wykonują ćwiczenie 6 ze strony 150 (A. Jasińska, L. Jaglińska *Polubić gramatykę Šviesa* 2005).

W podanych fragmentach listów brakuje nagłówek oraz formułek pożegnalnych. Dobierz je, uwzględniając, kto jest adresatem listu.

I grupa – pierwszy list

II grupa – drugi list

III grupa – trzeci list

IV grupa – czwarty list

V grupa – piąty list

VI grupa – dodany nowy list

Kraków, 29 lipca 2004 r.

.....
Jesteśmy już w Krakowie. Pogoda wspaniała. Mieszkamy we trójkę: Agata, Alina i ja. Dom stoi przy ul. Św. Anny. Moje marzenie się spełniło: mieszkam w centrum Krakowa i codziennie słyszę hejnał z Kościoła Mariackiego.

Małgosia

Avonlea, 23 października 1883 r.

.....
Kazała nam pani opisać coś nadzwyczajnego. Ja opiszę Dom Ludowy w Avonlea. Posiada dwoje drzwi: frontowe i tylne: ma sześć okien i komin i jest pomalowany na niebiesko. Dlatego jest nadzwyczajny. Stoi przy „dolnej drodze” do Cormody. Jest to trzeci z rzędu najważniejszy dom w Avonlea. Tamte to kościół i kuźnia. Odbywają się tam zebrania klubu, odczyty i koncerty.

Jakub Donnel

Troki, 15 grudnia 2004 r.

.....
Nie wiem, czy ten list dotrze do Ciebie. Chciałabym, abyś wiedział, że odkąd poznałam Twoją historię, moje życie zupełnie się zmieniło. Zaczęłam zwracać uwagę na rzeczy, które dotąd były nieistotne.

Monika

Wilno, 29 stycznia 2003 r.

.....
Z wielkim zapałem przeczytałyśmy opis Twoich przygód. Jesteśmy zafascynowane Tobą. Podziwiamy Twoje poczucie humoru, wyobraźnię, sposób bycia. Nie rozumiemy jednakże, jak mogłaś tak długo dąsać się na Gilberta. Współczujemy Ci, gdy odszedł Mateusz i pragnęłyśmy Cię pocieszyć

Dominika, Karolina i Kamila

Mejszagoła, 22 maja 2003 r.

Cieszę się, że wreszcie mnie odwiedzisz i poznasz osobiście moją rodzinę. Nim jednak to się stanie, pozwól, że przedstawię Ci w liście moich najbliższych.

Pytasz, jacy są moi rodzice i brat? Z przyjemnością Ci o nich opowiem.

Brat jest studentem drugiego roku medycyny. Urzeczywistnił swoje marzenie i kontynuuje tradycje naszej rodziny, gdyż moi rodzice są także lekarzami.

.....
Gabriel

Kiejdany, 15 grudnia 2008r.

.....
Mam na imię Karol, mam 6 lat. Byłem cały rok grzeczny, w zerówce pilnie uczę się literek i cyferek, sprzątam swoje zabawki, opiekuję się moim psem Sambą. Nie wiem, czy zasłużyłem, ale przynieś mi Lego City, ciężarówkę policyjną.

.....
Karolek

12. Na zakończenie uczniowie piszą kilkudzaniową wypowiedź w formie listu, jak oceniają lekcję, co się najbardziej spodobało bądź, czego nie zrozumieli. Jeżeli w tych krótkich pracach została zachowana właściwa budowa listu, będzie to świadczyło, że temat został opanowany, w przeciwnym razie wskaże nauczycielowi, na co ma zwrócić uwagę.
13. **Praca domowa:** przeczytać uważnie informacje umieszczone w podręczniku na stronie 147 – 149 A. Jasińska, L. Jaglińska *Polubić gramatykę Šviesa* 2005). Na następną lekcję przynieść papeterię oraz kopertę.

Lekcja 2 – 3

Cele:

- uczeń potrafi napisać list na określony temat
- stosuje trójdzielną budowę listu z użyciem akapitów
- potrafi poprawnie zastosować wszystkie elementy listu: miejscowość, data, nagłówek, podpis
- uczeń potrafi poprawnie stosować zwroty grzecznościowe w liście

Metody i formy pracy:

1. pogadanka
2. praca indywidualna

Środki dydaktyczne/materiały pomocnicze: A. Jasińska, L. Jaglińska *Polubić gramatykę Šviesa* 2005 podręcznik do nauczania języka polskiego dla klasy 5, plansza z prawidłowo zaadresowaną kopertą, papeterie, koperty.

Tok lekcji:

1. *Nauczyciel omawia z klasą tok działań. Informuje, że dzisiaj będą pisały listy*
2. *Pogadanka o liście na podstawie przeczytanego przez uczniów tekstu z podręcznika: pisownia form grzecznościowych, interpunkcja.*
3. *Nauczyciel zawiesza planszę, którą uczniowie będą mieli przed sobą.*

- Wielką literą piszemy wszystkie wyrazy, za pomocą których bezpośrednio zwracamy się do naszego adresata, np.

Kochana Siostrzo!

Jestem wdzięczna za list.

- Wielką literę powinniśmy również stosować w pisowni zaimków odnoszących się do osoby adresata, np.

Szanowni Rodzice,

cieszę mnie, że u Was jest wszystko w porządku.

- Nawet jeżeli list piszesz za pomocą komputera, podpisuj się zawsze własnoręcznie.
- Możesz w liście zamieścić postscriptum (PS), czyli dopisek do listu.

Nagłówek występuje w formie wołacza, np. *Szanowna Pani! Cześć Gosiu! Witaj Marto!* Po wołaczu możemy postawić:

- wykrzyknik; wtedy nowe zdanie rozpoczynamy wielką literą, np.

Kochani Rodzice!

Piszę zaraz po przyjeździe na obóz harcerski...

- przecinek; wówczas dalszą część zdania piszemy małą literą, np.

Kochani Rodzice,

piszę zaraz po przyjeździe na obóz harcerski...

4. Nauczyciel podaje temat listu. W tym wypadku może być to jeden temat bądź też klasę można podzielić na sześć grup tematycznych, według znaczka, jaki mieli na poprzedniej lekcji. Proponuję poniższe tematy.
 - ✓ Napisz list do pani. Opowiedz w nim o wycieczce.
 - ✓ Napisz list do przyjaciela. Opowiedz w nim o zabawnej przygodzie.
 - ✓ Napisz list do znajomego poznanego na wakacjach. Opowiedz w nim o swoim mieście.
 - ✓ Napisz list do mieszkańca innej galaktyki. Opowiedz w nim naszej planecie.
 - ✓ Napisz list do mamy (taty). Opowiedz w nim o swej klasie.
 - ✓ Napisz list do wróżki. Opowiedz w nim o swej rodzinie.
5. Uczniowie zaadresowują kopertę do osoby, do której będą pisały list. Mogą na nią nakleić znaczki, które otrzymały na poprzedniej lekcji.
6. Uczniowie piszą list, pamiętając o jego budowie oraz poprawnym użyciu zwrotów grzecznościowych.
7. Sprawdzając listy nauczyciel zwraca uwagę na to, czy:
 - została zachowana trójdzielna budowa;
 - zostały użyte właściwe nagłówki i formuły pożegnalne z uwzględnieniem adresata;
 - poprawnie użyto znaków interpunkcyjnych przy nagłówkach;
 - poprawnie zaadresowano koperty.